

PRAŽSKÉ LESY A JEJICH OCHRANA

2

Ahoj kluci a holky,

tento list je zaměřený na ochranu pražských lesů. S tím, jak rostou životní nároky obyvatel, roste i míra negativních dopadů na přírodní sféru a to se projevuje obzvláště výrazně ve městech a jejich okolí. List vám přiblíží systém ochrany životního prostředí prostřednictvím vyhlásování tzv. zvláště chráněných území. Ukáže vám, jak ho lze využít pro ochranu pražských lesů.

Vyhlásování zvláště chráněných území je ukotveno v právním systému ČR a je to jeden z neúčinnějších nástrojů ochrany přírody a krajiny vůbec.

Na území Česka je chráněno zhruba 15 % území. Podle velikosti území se chráněné oblasti dělí na velkoplošné (národní parky, chráněné krajinné oblasti) a maloplošné (národní přírodní rezervace, národní přírodní památka, přírodní rezervace a přírodní památka). Na území Prahy se setkáme pouze s druhými zmíněnými. Vyhláší se také přírodní parky a památné stromy, které vytvářejí významné krajinné prvky. Chráněné jsou samozřejmě i vzácné druhy rostlin a živočichů.

Rozloha lesů činí přibližně 10% z celkové rozlohy města. V porovnání s mimopražskými lesy se nejedná o nijak rozsáhlé plochy, ale spíše o několik menších komplexů a mnoho drobných lesíků rozdrobených mezi zástavbu. Pro život města jsou výjimečné všechny lesy a i ty, které nejsou přímo zahrnuty v systému zvláště chráněných území, jsou respektovanou a chráněnou kategorií zeleně. Zejména v lesích v okrajových částech Prahy můžeme pozorovat přirozenou skladbu dřevin i bylinného patra.

A takový je i trend v hospodaření - měnit smrkové a borové monokultury ve špatném stavu na lesy smíšené, které se blíží původnímu porostu v oblasti Prahy (dub, buk, javor, jasan, lípa, borovice lesní).

V Praze najdeme 89 maloplošných chráněných území o rozloze více než 2 200 ha. Je to téměř polovina celkové rozlohy lesních pozemků v Praze a asi 4% z celkové rozlohy města.

Tvoří je konkrétně

- 7 národních přírodních památek
- 15 přírodních rezervací
- 67 přírodních památek
- 12 evropsky významných lokalit (Natura 2000)

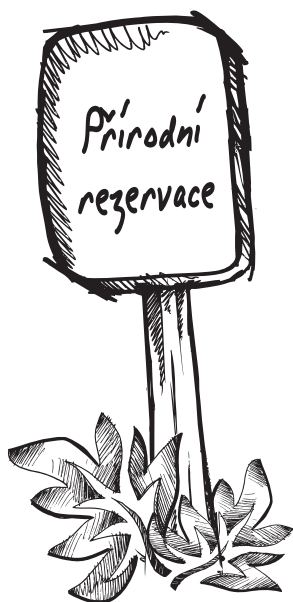
Podívejme se blíže na jednotlivé typy chráněných území v Praze. Podle stupně ochrany se na jejich ploše dovolují nebo naopak omezují různé lidské činnosti. U každého typu chráněného území je pro dokreslení uveden jeden konkrétní příklad. Navštívili jste už sami některé z uvedených míst?

Národní přírodní památka

To je území zřízené k ochraně určitých přírodních objektů národní až nadnárodní hodnoty. Význam území může být ekologický, vědecký nebo estetický. Jedná se například o jeskyně, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů fauny a flóry v ekosystému i útvary zformované lidskými aktivitami (parkové úpravy). Ze zákona jsou vyloučeny veškeré činnosti, které by mohly vést k poškození národní přírodní památky. Tato území jsou výlučně ve vlastnictví státu.

Barrandovské skály (Chuchelský háj)

Jde o výjimečný geologický profil, který dokumentuje vývoj pražské prvohorní pánve v siluru a devonu. Předmětem ochrany jsou také nálezy zkamenělin, které dokazují život v tomto období. Barrandovské skály jsou unikátní ukázkou prvohorních vápenců.

Přírodní rezervace

Přírodní rezervace je menší území, ve kterém jsou soustředěny významné přírodní hodnoty a kde jsou zastoupeny ekosystémy typické pro danou geografickou oblast. Případně jde o ochranu většího počtu vzácných druhů rostlin nebo živočichů. Na území jakékoliv rezervace je zakázáno hospodařit způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, povolovat a umisťovat nové stavby, rozšiřovat nepůvodní druhy rostlin a živočichů či sbírat, případně odchyťovat, rostliny a živočichy.

Klánovický les

Mezi hlavní důvody ochrany patří spontánní hybridy bříz a porosty bezkolencových doubrav. V lese převládají dubové porosty, které se střídají se smrky, modříny a borovicemi. Žijí tu zajáci, bažanti, lišky, srnčí a černá zvěř. Ornitologové zaznamenali přibližně 60 druhů hnízdících ptáků. Na několika místech jsou tůně a mokřady se vzácnými rostlinami.

Přírodní památka

Přírodní památka je přírodní útvar menší rozlohy, např. geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem. Chrání i ta území, která zformoval člověk. Jde o obdobu národní přírodní památky. Zákon zakazuje poškozování přírodní památky i takovou hospodářskou činností, která by vedla k jejímu poškození. Přírodní památky jsou ve vlastnictví státu, ale lze je se souhlasem Ministerstva životního prostředí převést.

Obora Hvězda

Důvodem ochrany jsou lesní porosty přirozeného charakteru (černýšové dubohabřiny, lipové doubravy, bikové bučiny), Hvězda je i významnou ornitologickou lokalitou. Obora má v centrální části podobu klasického lesoparku, který na okrajích přechází v přirozený les.

Evropsky významná lokalita - Natura 2000

Jde o soustavu chráněných území, kterou společně vytváří členské státy Evropské unie. Sestává ze dvou typů chráněných území – ptačích oblastí (ty se na území Prahy ale nenalézají) a evropsky významných lokalit. Natura 2000 je určena k ochraně nejvzácnějších a nejvíce ohrožených druhů živočichů, rostlin a nejvzácnějších přírodních stanovišť na území EU. Zákon zakazuje poškozování těchto lokalit, ale umožňuje na daném území hospodařit.

Milíčovský les

Hlavním důvodem ochrany je výskyt tesaříka obrovského. V lese a v rybnících se vyskytuje řada druhů živočichů, hlavně obojživelníků a ptactva. Při jarním tahu jsou zdejší rybníky význačnou tahovou zastávkou. Zvláště přísnou ochranu si zaslouží křivatec český, rozkvétající brzo na jaře drobnými žlutými květy. Je to původně středomořský druh, který se zde zachoval jako relikv teplejšího klimatického období, zhruba před 7000 lety. Z živočichů jsou zde nejvýznamnější bezobratlí stepního charakteru, např. střevlík Ophonus puncticollis. Z motýlů otakárek fenyklový i vzácný žlutásek barvoměnný.

Památné stromy

Ze zákona se také vyznačují některé mimořádně významné stromy stojící samostatně, ve skupině nebo ve stromořadí. Oficiálním označením je památný strom. Bývají doplněny malou tabulkou poblíž paty stromu, název uvozuje státní znak ČR. Na území Prahy jich bylo do roku 2012 označeno 108

ÚKOLY DO LAVICE

1. Zjistěte, kdo a jakým způsobem dohlíží na ochranu přírody v pražských lesích.
Jak je trestáno úmyslné poškozování přírody?

2. Jaké jsou nejčastější důvody pro vyhlášení zvláště chráněného území?

3. Čím se odlišuje Evropsky významná lokalita od jiných druhů chráněných území?

ÚKOLY DO TERÉNU

1. Zjistěte, zda jsou v lese, kde se nacházíte, nějaká chráněná přírodní území.

2. Pozorujte území, na kterém se nacházíte a aktivity lidí v lese a najděte známky poškozování životního prostředí.

3. Zjistěte, jak jsou označeny hranice chráněného území.

Správné odpovědi naleznete v Pražské lesy – pedagogický list.

Užitečné odkazy:

- Webový portál hlavního města Praha **ENVIS – informační servis o životním prostředí**. Rubrika Nástroje ochrany ŽP obsahuje užitečné informace o systému ochrany životního prostředí v hlavním městě.
<http://envis.praha-mesto.cz>
- WWW stránky obsahují podrobné informace o pražských lesích. V rubrice **Městské lesy** se dozvíte konkrétní informace o ochraně pražských lesů. Pozornost rovněž věnujte rubrice **Environmentální výchova**.
<http://www.lesypraha.cz/>
- Využijte českou verzi internetové encyklopedie **Wikipedie**. Do vyhledávače zadejte klíčová slova: pražské lesy, ochrana životního prostředí, národní přírodní památka, přírodní rezervace, přírodní památka, evropsky významná lokalita.
- WWW stránky Lesy ČR přináší podrobné informace o lesích v ČR. Zaměřte se na rubriku Ochrana lesů a Lesy a ochrana ohrožených druhů.
<http://www.lesy.cz>

Zkuste sami najít a doplnit další zajímavé odkazy:

O projektu

Tento výukový materiál vznikl v rámci projektu Ústavu pro ekopolitiku, o.p.s. „Les je báseň, kterou píše Země pro nebe“. Jeho cílem je představit pražským dětem příměstské lesy, které jsou jediným dostupným prostředím ve městě s částečně přirozenými ekosystémy. Výukové materiály o pražských lesích včetně Listu pro pedagogy, na kterém naleznete správné odpovědi, si můžete v elektronické formě stáhnout na www.ekopolitika.cz v rubrice Publikace.

Tento projekt je realizován s finančním příspěvím Hlavního města Prahy

Ústav pro ekopolitiku, o.p.s. je nestátní nezisková organizace se sídlem v Praze. Realizuje projekty zaměřené především na ochranu životního prostředí, podporu udržitelného rozvoje na místní úrovni, právo životního prostředí, udržitelnou spotřebu a dopravu.